

Cauza C-27/24**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

15 ianuarie 2024

Instanța de trimitere:

Tribunale Regionale di Giustizia Amministrativa della Regione autonoma Trentino – Alto Adige/Südtirol (Italia)

Data deciziei de trimitere:

20 decembrie 2023

Reclamante:

Lega Anti Vivisezione (LAV)

Lega per l'Abolizione della Caccia (LAC)

Pârâte:

Provincia autonoma di Trento

Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale (ISPRA)

Ministero dell'ambiente e della sicurezza energetica

Obiectul procedurii principale

Procedura privește o serie de acțiuni introduse de diferite asociații de protecție a mediului/animalelor împotriva anumitor măsuri prin care președintele provinciei autonome Trento (denumită în continuare „PAT”), în urma uciderii unei persoane de către o femelă din specia urs brun, a autorizat eliminarea animalului prin uciderea acestuia.

Obiectul și temeiul juridic al trimiterii preliminare

Prin intermediul cererii de decizie preliminară formulate în temeiul articolului 267 TFUE, instanța de trimitere solicită în esență să se stabilească dacă articolul 16 din Directiva privind habitatele (Directiva 92/43), care permite autorității să deroge de la interdicția de capturare sau de ucidere deliberată în natură de exemplare din speciile protejate, prevede sau nu o ordine de prioritate între, pe de o parte, capturarea permanentă a animalului periculos (și anume capturarea acestuia în vederea plasării sale în captivitate permanentă) și, pe de altă parte, uciderea acestuia.

Întrebările preliminare

[1] În temeiul dispozițiilor articolului 16 din Directiva 92/43/CEE, odată constatăată îndeplinirea condiției referitoare la existența unuia dintre cazurile expres identificate la articolul 16 alineatul (1) literele (a)-(e), precum și a condiției ca „derogarea să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală”, în scopul acordării autorizației de derogare de la interdicția privind „orice formă de capturare sau ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură”, menționată la articolul 12 litera (a) din această directivă, condiția suplimentară de a „nu exist[a] o alternativă satisfăcătoare la derogare” trebuie interpretată în sensul că autoritatea competentă trebuie să demonstreze că nu există nicio altă alternativă satisfăcătoare prin care să se evite îndepărtarea animalului din aria de extindere naturală, din care să rezulte posibilitatea alegerii motivate a măsurii care urmează a fi luată în practică, care poate consta fie în capturarea în scopul plasării în captivitate permanentă, fie în ucidere, aceste măsuri fiind puse pe picior de egalitate?

sau

[2] În temeiul dispozițiilor articolului 16 din Directiva 92/43/CEE, odată constatăată îndeplinirea condiției referitoare la existența unuia dintre cazurile expres identificate la articolul 16 alineatul (1) literele (a)-(e), precum și a condiției ca „derogarea să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală”, în scopul acordării autorizației de derogare de la interdicția privind „orice formă de capturare sau ucidere deliberată a specimenelor din aceste specii în natură”, menționată la articolul 12 litera (a) din această directivă, condiția suplimentară de a „nu exist[a] o alternativă satisfăcătoare la derogare” trebuie interpretată în sensul că aceasta obligă autoritatea competentă să aleagă cu prioritate capturarea în vederea plasării în captivitate (captivitate permanentă) și că numai în cazul în care această alternativă este imposibilă în mod obiectiv și permanent, ea permite eliminarea prin ucidere, existând o ierarhie strictă între aceste măsuri?

Dispozițiile dreptului Uniunii invocate

Directiva 92/43/CEE a Consiliului privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică, articolele 2, 12 și 16 (denumită în continuare „directiva”);

Hotărârea din 20 octombrie 2005, C-6/04, Comisia/Regatul Unit, Hotărârea din 10 mai 2007, C-508/04, Comisia/Austria, Hotărârea din 14 iunie 2007, C-342/05, Comisia/Finlanda (punctele 31 și 45), Hotărârea din 17 aprilie 2018, C-441/17, Comisia/Polonia, Hotărârea din 10 octombrie 2019, C-674/17, Luonnonsuojeluyhdistys Tapiola (punctele 27, 28, 29, 32, 38, 41, 49, 51, 59, 66, 68), Hotărârea din 11 iunie 2020, C-88/19, Asociația „Alianța pentru combaterea abuzurilor” (punctele 25, 44 și 49), Hotărârea din 2 martie 2023, C-432/21, Comisia/Republica Polonă

Dispozițiile naționale invocate

Decreto del Presidente della Provincia Autonoma di Trento n. 10 del 27 aprile 2023 (Decretul nr. 10 din 27 aprilie 2023 al președintelui provinciei autonome Trento);

Legge provinciale 11 luglio 2018, n. 9 – Attuazione dell’articolo 16 della direttiva 92/43/CEE del Consiglio, del 21 maggio 1992, relativa alla conservazione degli habitat naturali e seminaturali e della flora e della fauna selvatiche: tutela del sistema alpiculturale (Legea provincială nr. 9 din 11 iulie 2018 – Punerea în aplicare a articolului 16 din Directiva 92/43/CEE a Consiliului din 21 mai 1992 privind conservarea habitatelor naturale și a speciilor de faună și floră sălbatică: protecția sistemului de agricultură alpină, denumită în continuare „Legea provincială nr. 9/2018”)

Prezentare pe scurt a situației de fapt și a procedurii principale

- 1 La 5 aprilie 2023, în localitatea Caldes (provincia Trento), un tânăr în vârstă de 26 de ani a fost găsit mort într-o pădure, cu răni atribuite ulterior unui exemplar de urs brun, denumit JJ4. La 8 și, respectiv, la 13 aprilie 2023, președintele PAT a emis două ordonanțe de urgență, în scopul protejării siguranței publice, prin care a dispus uciderea exemplarului, ordonanțe pe care ulterior le-a declarat nule după ce a intervenit capturarea animalului, care este în prezent ținut într-o locație protejată (denumită în continuare „perimetrul îngrădit Casteller”). La 27 aprilie 2023, președintele PAT a emis Decretul nr. 10 (denumit în continuare „decretul atacat”) prin care se autorizează, în temeiul Legii provinciale nr. 9/2018 (care transpune articolul 16 din directivă), eliminarea prin ucidere a animalului.
- 2 Reclamantele (denumite în continuare „asociațiile”) au atacat decretul, invocând, printre altele, următoarele: a) măsura uciderii animalului este disproporționată, deoarece ursoaica a fost capturată, iar această măsură a fost dispusă doar pentru că

PAT nu a dorit să ia măsuri de relocare; b) măsura uciderii animalului rezultă din afirmația că animalul este periculos, însă această afirmație nu este explicată în decretul atacat, întrucât, pentru a aprecia pericolozitatea reală și, prin urmare, măsura cea mai adecvată, nu se poate face abstracție de o analiză a interacțiunilor dintre om și urs care, în contextul unei întâlniri întâmplătoare, pot evolua spre un comportament mai mult sau mai puțin agresiv din partea ursului ca o consecință firească a pericolului perceput de acesta ca urmare a prezenței apropiate a omului; c) cu ocazia unui incident anterior, reieșea din avizele solicitate că nu existau dovezi privind dinamica faptelor; d) constatarea faptelor este afectată de deficiențe ale anchetei; (e) agresiunea nu ar fi rezultatul unei pericolozități intrinseci a ursoaicei, ci al faptului că și-a apărat puii împotriva a ceea ce considera a fi un pericol iminent reprezentat de proximitatea extremă a persoanelor. Acest lucru ar fi valabil și în privința unor incidente anterioare privind același exemplar; f) în scopul alegerii celei mai adecvate măsuri, unele rapoarte tehnice recomandă, pentru urșii care sunt doar potențial periculoși, cum ar putea fi JJ4, aplicarea altor măsuri decât uciderea; g) deși președintele PAT face trimitere în motivarea sa și la „Orientările pentru punerea în aplicare a Legii provinciale nr. 9/2018 și a articolului 16 din Directiva privind habitatele” (denumite în continuare „orientările”), potrivit cărora în cazul urșilor cei mai periculoși este preferabilă măsura uciderii acestora, este necesar să se contextualizeze această afirmație, deoarece aceleași orientări iau în considerare, ca alternativă la ucidere, relocarea exemplarului periculos, alternativă care nu este luată în considerare de PAT; h) argumentul PAT potrivit căruia ursoaica JJ4 trebuie ucisă pentru a lăsa mai mult spațiu pentru celălalt urs găzduit în cadrul structurii trebuie respins, deoarece un exemplar nu poate fi ucis cu unicul scop de a face loc unui alt exemplar. În plus, structura Casteller ar fi nepotrivită, deoarece un urs nu poate și nu trebuie să fie ținut pentru o perioadă lungă de timp în spații înguste, incompatibile cu caracteristicile sale și, prin urmare, captivitatea permanentă este o măsură care contravine practicilor actuale și normelor juridice.

- 3 Printr-o acțiune pentru motive suplimentare, asociațiile au atacat orientările, susținând, printre altele, că: a) orientările nu au ținut seama în mod corespunzător de faptul că există măsuri alternative la ucidere, precum sterilizarea, montarea unui colar cu sistem de radiolocație, plasarea în captivitate permanentă sau relocarea, și nu iau în considerare necesitatea unei anchete adecvate, în special în ceea ce privește reconstituirea dinamicii incidentelor; b) orientările prevăd măsura capturării cu eliberarea ulterioară, în scopul relocării și/sau montării unui sistem de radiolocație, dar numai pentru monitorizarea animalelor, iar nu și pentru abordarea cazurilor critice; c) orientările prevăd că, în cazurile cele mai grave, este necesar să se procedeze, în lipsa altor soluții viabile, la eliminare, ceea ce înseamnă, în mod alternativ, plasarea în captivitate permanentă sau uciderea, în timp ce Istituto Superiore per la Protezione e la Ricerca Ambientale (Institutul superior pentru protecția mediului și cercetare în domeniul mediului, denumit în continuare „ISPRA”), în memoriul în apărare, a indicat cele mai adecvate măsuri pentru cazul în speță, printre care intensificarea monitorizării, capturarea în vederea relocării și a montării unui sistem de radiolocație, capturarea, sterilizarea și reintroducerea ursoaicei în natură; d) orientările prevăd fără distincție uciderea

urșilor în cazuri critice, fără a lua în considerare alternative și fără a analiza istoricul exemplarului individual și dinamica incidentului, ceea ce este contrar, de asemenea, documentelor la care se face referire în aceleași orientări, în care doar pentru urșii care prezintă cu risc ridicat se sugerează eliminarea imediată, în timp ce în cazul urșilor potențial periculoși se sugerează o evaluare atentă a fiecărui caz în parte, o monitorizare intensivă și acțiuni de prevenire și descurajare.

- 4 Prin ordonanța nr. 35/2023, instanța de trimitere a declarat neîntemeiate motivele invocate, în special în măsura în care: **I**) împrejurarea că ursoaica a fost capturată nu este suficientă pentru a considera că măsura uciderii este disproporționată, întrucât această măsură a fost dispusă în temeiul Legii provinciale nr. 9/2018 (denumită în continuare „Legea provincială nr. 9/2018”), potrivit căreia președintele PAT poate autoriza uciderea cu condiția să nu existe o altă alternativă satisfăcătoare și ca prelevarea să nu afecteze negativ menținerea populației din specia în cauză la un stadiu corespunzător de conservare în aria sa de extindere naturală. În plus, în decretul atacat este motivată în mod corespunzător lipsa unor alternative satisfăcătoare la ucidere; **II**) cadrul factual este reconstituit în mod adecvat în lumina analizelor și a autopsiei efectuate, din care reiese că atacul poate fi atribuit ursoaicei JJ4; **III**) din împrejurarea că ursoaica era însoțită de pui nu se poate deduce în mod automat că agresiunea s-a datorat instinctului său de a-i proteja. Mai mult, potrivit avizului ISPRA, comportamentul ursoaicei corespunde, potrivit Planului de acțiune interregional pentru conservarea ursului brun în Alpii Centrali și Orientali (denumit în continuare „PACOBACE”), celui mai ridicat nivel de pericol și se încadrează în categoria „risc ridicat” pentru care se recomandă eliminarea imediată; **IV**) episoadele anterioare de agresiune din partea aceleiași ursoaice, indicate de ISPRA, împreună cu atacul letal din 5 aprilie 2023, sunt mai mult decât suficiente pentru a include animalul în categoria urșilor care prezintă un risc ridicat, indiferent de cauzele atacurilor individuale; **V**) din decretul atacat reiese că măsurile alternative la ucidere au fost luate în considerare în mod corespunzător, dar că președintele PAT, conformându-se orientărilor relevante, nu a considerat că aceste măsuri erau adecvate pentru a face față pericolozității ursoaicei, întrucât capturarea în scopul montării unui colar cu sistem de radiolocație nu este aptă să garanteze siguranța persoanelor. Orientările menționează în mod specific că PAT dispune de structuri de menținere în captivitate temporară sau permanentă, cum ar fi Casteller, care, însă, poate găzdui cel mult trei exemplare și este singura structură din zona alpină autorizată să găzduiască exemplare de urși problematici. Orientările precizează că, în statele europene în care sunt prezenți urși, se prevede în mod normal uciderea animalelor periculoase, iar nu plasarea lor în captivitate pe viață, deoarece: a) urșii născuți în libertate și obișnuiți să se deplaseze pe suprafețe de sute de kilometri pătrați nu pot beneficia de aceleași condiții într-o zonă delimitată; b) urșii pot trăi mult mai mult în captivitate decât în natură, ceea ce presupune un efort de îngrijire foarte solicitant, având în vedere numărul potențial de exemplare care trebuie îngrijite și angajamentul aferent în ceea ce privește construirea și gestionarea structurilor; c) gestionarea urșilor sălbatici în spații închise implică probleme de interacțiune între aceștia, cum ar fi agresiunile, rănirea, uciderea; d) în cazul exemplarelor aflate în captivitate, eliberarea în mediul înconjurător nu este posibilă, având în vedere

gradul de dependență pe care îl dezvoltă față de oameni. În plus, Casteller este compus din trei sectoare, unul deja ocupat de un alt urs care are nevoie de cât mai mult spațiu posibil, unul de JJ4, și este necesar să fie lăsat loc liber pentru plasarea altor exemplare în situații de urgență; **VI**) critica la adresa decretului atacat, în partea în care se afirmă că este necesar să se asigure celui alt urs ținut la Casteller un spațiu cât mai larg posibil pentru a-i garanta cele mai bune condiții de viață, este nefondată, pentru că, în mod paradoxal, sfârșește prin a susține alegerea făcută de președintele PAT prin decretul atacat, întrucât însăși asociațiile recunosc că un urs nu poate și nu trebuie să fie ținut mult timp în spații înguste, total incompatibile cu caracteristicile etologice ale unor animale care se deplasează chiar și pe distanțe de mai mulți kilometri într-o zi.

- 5 Prin ordonanța ulterioară de măsuri provizorii nr. 51/23, instanța de trimitere a respins de asemenea acțiunea pentru motive suplimentare, precizând, printre altele, că: **I**) orientările prezintă motivele ineficienței și impracticabilității acțiunilor alternative la ucidere, cu care instanța de trimitere este de acord, cel puțin în cazul exemplarelor care prezintă un risc ridicat; **II**) caracterul adecvat al măsurilor precum „capturarea cu eliberarea ulterioară, în scopul relocării și/sau montării unui sistem de radiolocație” sau „sterilizarea” nu este susținut de dovezi corespunzătoare; **III**) măsurile mai „puțin severe” sugerate de asociații sunt în mod clar inadecvate pentru a aborda situația de pericol care rezultă din deplasarea în libertate a unui urs, care, după agresiunea mortală, se încadrează pe deplin în categoria exemplarelor care prezintă un risc ridicat.
- 6 Prin ordonanța nr. 2915/2023, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a modificat parțial ordonanțele nr. 35/2023 și 39/2023 ale instanței de trimitere, menționate anterior, și a suspendat ordinul de ucidere a exemplarului JJ4, menținând astfel ursoaica în viață, în captivitate, în vederea protejării siguranței publice.

Cadrul juridic

- 7 Ursul brun este protejat la nivel internațional prin Convenția de la Berna din 19 septembrie 1979.
- 8 La nivelul Uniunii Europene, articolele 12 și 16 din directivă privesc interdicțiile de capturare sau ucidere în natură a exemplarelor din speciile protejate și posibilele derogări. Ultimul articol menționat a fost transpus în ordinea juridică a PAT prin articolul 1 din Legea provincială nr. 9/2018. În versiunea în vigoare la momentul adoptării decretului atacat, acesta prevedea că, pentru a menține sistemul agriculturii alpine al teritoriului montan provincial și în special pentru a conserva habitatele naturale, în interesul sănătății și siguranței publice sau pentru alte motive imperative de interes general, președintele PAT poate autoriza prelevarea, capturarea sau uciderea urșilor și a lupilor, cu condiția să nu existe o altă alternativă satisfăcătoare și ca prelevarea să nu afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare în aria lor de extindere naturală. Acest articol a fost modificat prin Legea provincială nr.

59 din 8 august 2023, care exonerează, în anumite circumstanțe, președintele PAT de obligația de a solicita avizul ISPRA și prevede că președintele dispune întotdeauna uciderea exemplarului în anumite condiții, de exemplu, atunci când acesta atacă prin contact fizic, urmărește în mod intenționat persoanele sau încearcă să pătrundă în locuințe. Instanța de trimitere consideră că această modificare este lipsită de relevanță, întrucât nu se aplică retroactiv.

Argumentele esențiale ale părților din procedura principală

- 9 Potrivit jurisprudenței instanței de trimitere, Legea provincială nr. 9/2018 și PACOBACE nu stabilesc o abordare graduală între plasare în captivitate permanentă și ucidere în cazul urșilor periculoși, iar măsurile de prelevare, de capturare și de ucidere sunt echivalente în sensul că produc același efect, și anume afectează conservarea habitatelor naturale prin excluderea exemplarului periculos din habitatul său.
- 10 Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) (ordonanța nr. 2915/2023) a adoptat o poziție diferită, arătând că, potrivit Curții, directiva impune statelor membre nu numai să creeze un cadru legislativ complet, ci și să pună în aplicare măsuri concrete și specifice de protecție, inclusiv de natură preventivă, care să permită să se evite în mod efectiv capturarea sau uciderea deliberată în natură de exemplare protejate (Hotărârea pronunțată în cauza C-441/17). Deși articolul 16 din directivă permite statelor membre să deroge, această derogare este supusă condiției să nu existe o altă alternativă satisfăcătoare și să nu afecteze negativ menținerea corespunzătoare a populațiilor din speciile respective în aria lor de extindere naturală (Hotărârea pronunțată în cauza C-674/17). Articolul 16 alineatul (1) trebuie interpretat în mod strict (Hotărârea pronunțată în cauza C-508/04).
- 11 Potrivit Consiglio di Stato (Consiliul de Stat), această chestiune este guvernată de principiul proporționalității. O derogare este posibilă numai în conformitate cu o logică graduală și care respectă acest principiu. Pentru a fi proporțională, nu este suficient ca măsura să fie adecvată scopului, ci trebuie să fie singura posibilă, astfel încât să nu reprezinte un sacrificiu excesiv pentru binele considerat prioritar în urma evaluării comparative a intereselor concurente. Contrar celor afirmate de instanța de trimitere, Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) afirmă că măsurile pe care autoritatea le poate lua trebuie să fie adoptate în mod gradual, cu consecința că nu se poate recurge la măsura cea mai severă decât dacă se dovedește că este imposibil să se adopte măsura mai puțin crudă.
- 12 Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a concluzionat că nu se poate recurge la uciderea animalului decât în ipoteza extremă și rară a imposibilității obiective, nu doar temporare și subiective, de a recurge la acțiuni mai puțin crude. Acesta consideră că decretul atacat depășește limitele respective, în măsura în care se hotărăște uciderea fără să fi fost evaluată în mod adecvat eficacitatea măsurilor intermediare de natură să garanteze siguranța publică fără a sacrifica viața animalului, și că actul atacat prezintă un viciu de logică. Lipsa unor structuri

adecvate pentru găzduirea ursului nu ar putea justifica o măsură care încalcă principiul proporționalității și care riscă să autorizeze utilizarea nediferențiată a deciziei extreme de ucidere a animalului. Alarma socială cauzată de episoadele dramatice recente nu ar trebui să afecteze aprecierile administrației, care trebuie să continue să se ghideze strict după criteriile legii. Tocmai în virtutea deficiențelor structurale și a situației de urgență, era de datoria administrației să evalueze orice măsură intermediară între eliberarea în natură și uciderea animalului și, prin urmare, inclusiv posibilitatea de transfer într-o altă structură decât cele deținute de PAT, eventual chiar și în afara teritoriului național.

- 13 Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) a considerat, așadar, în ordonanțele menționate, că decretul atacat, în măsura în care prevede uciderea animalului, este disproporționat și contrar reglementărilor supranaționale și naționale care impun o evaluare adecvată a măsurilor intermediare.

Prezentare pe scurt a motivelor trimiterii preliminare

- 14 Instanța de trimitere circumscrie obiectul întrebării preliminare, arătând că, în speță, contrar celor susținute de asociațiile reclamante, relevantă nu este o apreciere a modului în care administrația competentă asigură, în mod preventiv, protecția speciilor de animale protejate: prezenta cauză privește o singură măsură prin care s-a dispus eliminarea unui animal periculos pentru siguranța publică. Prin urmare, prin intermediul întrebării preliminare se urmărește doar stabilirea interpretării corecte a dreptului Uniunii aplicabil măsurii contestate de autorizare a derogării de la interdicția de ucidere. În special, instanța de trimitere consideră că, pentru a aprecia legalitatea decretului atacat, nu este necesar să se stabilească dacă PAT a instituit sau nu a instituit măsuri de natură să prevină evenimente precum cel care a condus la adoptarea decretului.
- 15 Instanța de trimitere arată că, în vederea interpretării unei dispoziții de drept al Uniunii, trebuie să se țină seama și de contextul ei și de obiectivele urmărite de reglementarea din care face parte această dispoziție. Scopul urmărit de directivă, și anume protecția biodiversității prin conservarea faunei sălbatice de interes comunitar și a habitatelor naturale ale acesteia, este, prin urmare, de o importanță decisivă.
- 16 Aceasta explică faptul că, în cauza C-88/19, Curtea a precizat scopul directivei, clarificând faptul că termenii „arie de extindere naturală” și „natură” se extind la zonele situate în afara siturilor protejate în mod specific și includ și așezări omenești. Curtea a precizat de asemenea că „protecția [...] este aplicabilă nu numai în locuri specifice, ci acoperă toate speciile din speciile de animale protejate care trăiesc în natură sau în stare sălbatică și care asigură astfel o funcție în ecosistemele naturale, fără a se aplica în mod necesar speciilor care fac obiectul unei forme legale de captivitate” (punctul 44), și că „interpretarea potrivit căreia «aria de extindere [naturală]» [...] cuprinde de asemenea zone situate în afara siturilor protejate, iar protecția care decurge din acesta nu este [...] limitată la

aceste situri este de natură să permită atingerea obiectivului care constă în interzicerea uciderii sau a capturării de specimene din speciile de animale protejate. Astfel, este vorba nu numai despre protejarea acestor specii în anumite locuri, definite în mod restrictiv, ci și a speciilor din acestea care trăiesc în natură sau în stare sălbatică și care asigură astfel o funcție în ecosistemele naturale” (punctul 49). Prin urmare, se poate concluziona, în conformitate cu obiectivul de protecție urmărit de directivă, că dispoziția de la articolul 12 vizează o astfel de protecție, iar nu protejarea pur și simplu a vieții exemplarului individual din specia protejată, independent de orice împrejurare.

- 17 Instanța de trimitere precizează că Curtea a statuat: că sarcina probei existenței condițiilor pentru derogarea prevăzută la articolul 16 revine autorității care ia decizia (Hotărârea pronunțată în cauza C-6/04), că autoritățile naționale trebuie să stabilească dacă cele trei condiții prevăzute la articolul respectiv sunt întrunite (Hotărârea pronunțată în cauza C-342/05), că statele membre trebuie să se asigure că efectele cumulative ale derogărilor nu produc efecte contrare obiectivelor articolului 12 și ale directivei în ansamblu și trebuie să adopte principiul precauției în cazul în care datele științifice lasă să subziste o incertitudine cu privire la faptul că o derogare ar afecta negativ menținerea satisfăcătoare a unei specii amenințate cu dispariția, că întrunirea acestor condiții trebuie să fie justificată în mod punctual în raport cu situații specifice și concrete (Hotărârea pronunțată în cauza C-674/17).
- 18 Instanța de trimitere arată că are cunoștință de jurisprudența Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) cuprinsă în ordonanța de măsuri provizorii nr. 2915/23 în ceea ce privește domeniul de aplicare al principiului proporționalității, dar reproșează Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) că nu a luat poziție în aceste ordonanțe cu privire la motivele punctuale prezentate în această privință de instanța de trimitere, în care s-a reiterat în mod repetat principiul potrivit căruia măsurile de prelevare, de capturare și de ucidere sunt măsuri echivalente, în sensul că toate au același efect, și anume afectează conservarea habitatelor naturale populate de urși, prin excluderea exemplarului periculos din habitatul său natural.
- 19 În cele din urmă, instanța de trimitere consideră că articolul 16 din directivă, care permite derogarea de la interdicția de capturare sau de ucidere deliberată a exemplarelor din speciile protejate, în condiții stricte, inclusiv în cazul în care este necesar să se garanteze siguranța publică, nu stabilește că este prioritară plasarea în captivitate permanentă față de uciderea animalului. Altfel, în cazul în care această necesitate a fost stabilită, fiind îndeplinită și condiția ca prelevarea să nu afecteze negativ menținerea satisfăcătoare a speciei respective în aria sa naturală, condiția rămasă, și anume să „nu exist[e] o alternativă satisfăcătoare”, trebuie interpretată în lumina obiectivului general al directivei, care constă în conservarea biodiversității. Este adevărat că Curtea impune „o motivare precisă și adecvată privind absența unei alternative satisfăcătoare care să permită atingerea obiectivelor invocate în susținerea derogării în cauză” (Hotărârea pronunțată în cauza C-342/05, punctul 31), dar nu impune o motivare specifică în ceea ce privește abordarea graduală între capturare și ucidere.

- 20 Instanța de trimitere consideră că inexistența unei alte alternative satisfăcătoare trebuie să fie constatată prin raportare la inexistența unei alternative satisfăcătoare care să permită menținerea animalului în mediul său natural, evitând îndepărtarea acestuia. Însă, dacă acesta este scopul directivei, capturarea și uciderea sunt măsuri complet echivalente, deoarece ambele au același efect, și anume îndepărtarea animalului din mediul său natural și din starea sălbatică. Astfel, aprecierea autorității competente nu se referă la alegerea între uciderea sau plasarea în captivitate permanentă a animalului, ci la alternativa între îndepărtarea sau neîndepărtarea animalului din mediul său natural și din starea sălbatică, în vederea asigurării protecției speciilor protejate, care constituie obiectul directivei.
- 21 Instanța de trimitere observă că lipsa oricărei abordări graduale între capturare și ucidere este confirmată de amplasarea interdicției de capturare sau de ucidere, care figurează la articolul 12 din directivă, iar nu la articolul 16, referitor la condițiile de derogare. Nicăieri în textul articolului 12 nu se acordă prioritate capturării față de ucidere. Dimpotrivă, chiar și în cazul derogării prevăzute la articolul 16 alineatul (1) litera (e) („pentru a permite, în condiții de strictă supraveghere, după criterii selective și la un nivel limitat, prelevarea sau deținerea de anumite specimene [...]”) în care sunt prevăzute numai prelevarea și deținerea, Curtea însăși a indicat că uciderea este echivalentă cu capturarea în scopurile prevăzute la articolul 16, subliniind că „noțiunea de «prelevare», în sensul articolului 16 alineatul (1) [...] trebuie să fie interpretată în sensul că include atât capturarea, cât și uciderea unor specimene [...], astfel încât această dispoziție poate [...] să servească drept temei pentru adoptarea de derogări” (Hotărârea pronunțată în cauza C-674/17, punctul 32). Argumentul potrivit căruia principiul proporționalității prevede o abordare graduală între cele două măsuri este astfel infirmat.
- 22 Instanța de trimitere consideră că poziția sa este conformă cu cealaltă condiție prevăzută la articolul 16, potrivit căreia derogarea nu trebuie să afecteze negativ menținerea populațiilor din speciile respective la un stadiu corespunzător de conservare. De fapt, capturarea și uciderea ar fi măsuri cu totul echivalente, deoarece ambele îndepărtează exemplarul din arealul său natural. Simplul fapt că exemplarul este menținut în viață, dar într-o structură, nu dovedește că specia nu este afectată negativ.
- 23 Aceasta consideră că interpretarea dată de Consiglio di Stato (Consiliul de Stat) este nerezonabilă, întrucât exclude posibilitatea autorității competente de invoca motive de siguranță publică în susținerea alegerii de a ucide animalul periculos (iar nu de a-l plasa în captivitate). Într-adevăr, în cazul în care plasarea în captivitate permanentă ar avea prioritate față de ucidere, autoritatea ar trebui să demonstreze imposibilitatea obiectivă, nu doar temporară și subiectivă, care intervine rar, a plasării în captivitate permanentă (nu numai în structurile aflate în responsabilitatea sa, ci și în alte state); însă aceasta ar constitui o *probatio diabolica*, care elimină relevanța altor justificări referitoare la cazul individual, în contextul punerii în balanță a intereselor, în ceea ce privește bunăstarea

animalului, obișnuit să trăiască în stare sălbatică, eventuala inexistență a locurilor în care poate fi găzduit, costurile și siguranța operatorilor etc.

- 24 Prin urmare, instanța de trimitere reiterează faptul că normele prevăzute de Legea provincială nr. 9/2018 sunt conforme cu articolul 16 din directivă, dar consideră că este necesar, în orice caz, în vederea clarificării interpretării care trebuie date reglementării Uniunii în vigoare, să suspende judecarea cauzei și să transmită dosarul Curții.

DOCUMENT DE LUCRU